

REGISTRACIJA / AKREDITACIJA MUZEJA - POMOĆ U UPRAVLJANJU I MJERILO ZA NJEGOVO VREDNOVANJE

MARKITA FRANULIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Jedno od značenja pojma registracija¹ odnosi se na knjigu u koju se upisuje stjecanje određenih prava², dok se pojam akreditacija³ definira, među ostalim, kao ovjerovljavanje⁴.

Već samo značenje pojma upućuje nas na određeni postupak u kojemu je potrebno zadovoljiti određene kriterije da bi se stekla određena prava i postalo dijelom nekog priznatog sustava.

Najgrublje rečeno, to je upravo ono što prilikom postupka registracije⁵ čine muzeji u zemljama s razvijenom muzejskom tradicijom i praksom, kao što su SAD, Velika Britanija, Nizozemska i neke druge. No, da bi se kriterijima potrebnim za registriranje moglo udovoljiti, najprije ih valja formulirati i uspostaviti, a registracija kao važan element svojeg sustava podrazumijeva i to: postavljanje standarda određene djelatnosti.

Što je registracija i na koje se načine provodi pokazat ćemo na primjerima SAD-a i Velike Britanije, kao svojevrsnim paradigmatičkim sustavima, potom na primjeru Nizozemske kao novijem sustavu koji bi možda mogao biti uzorom hrvatskoj muzejskoj zajednici, te na australskome modelu koji se koristi samo u jednom dijelu zemlje.

VELIKA BRITANIJA. U Velikoj Britaniji registracija pruža minimalni nacionalni standard za muzeje, omogućavajući im da bez obzira na veličinu i vrstu, provode zajednička etička načela i način rada. Također, ona predstavlja nadoknadu za nepostojanje muzejskog zakona.

Muzejsko udruženje (The Museums Association - MA), profesionalno tijelo britanskih muzealaca, 70-ih je godina odlučilo ublažiti problem nedostatka zakona pa je 1974. objavilo akreditacijski plan koji je priznavao one muzeje koji su zadovoljavali minimalne standarde. Uspjeh tog plana bio je ograničen zbog organizacijskih i financijskih razloga, no potreba za nekim oblikom akreditacijskog plana i dalje je ostala. Stoga je sredinom 80-ih Muzejsko udruženje odlučilo od Odbora za muzeje i galerije (Museums and Galleries Commission - M&GC), vladina savjetodavnog tijela koje zastupa interese muzeja i baštine, a utjecajniji je i financijski sta-

bilniji od Muzejskoga udruženja, zatražiti izradu novog plana koji bi zacrtao minimalne standarde muzejske djelatnosti. Odbor za muzeje i galerije počeo je od 1986. provoditi pokusni program minimalnih standarda, rabeći smjernice utemeljene na Kodeksu rada Muzejskog udruženja. U pokusnom je programu sudjelovalo stotinjak muzeja iz jedne regije, nakon čega su smjernice revidirane. Uslijedile su rasprave i savjetovanja u kojima su sudjelovali muzeji i njihovi financijeri, a potpuni akreditacijski plan objavljen je 1988. godine. Budući da je namjera bila stvoriti Nacionalni registar muzeja, plan je postao poznat kao registracijski, a ne akreditacijski. Tada je započela prva faza registracije tijekom koje su registrirana 1.473 muzeja. Druga faza započela je 1995. godine uz primjenu ponešto izmijenjenih i poboljšanih standarda.

Pravo na registraciju imaju institucije s muzejskim zbirkama koje su osnovane za javnu dobrobit. Kriteriji za registraciju mogu se sažeti u 9 kategorija koje se odnose na sljedeća područja: 1. udovoljavanje definiciji muzeja, 2. upravljanje muzejem, 3. osoblje, 4. skupljačka politika, 5. dokumentacija, 6. zaštita zbirki, 7. odnos prema javnosti, 8. financijsko upravljanje, 9. autorizacija podataka.

Registracijski obrazac obuhvaća minimalne standarde, a prema njemu se može procijeniti zadovoljava li rad muzeja ili galerije prihvaćene profesionalne standarde. Prvi dio procesa registracije obuhvaća samoprocjenu muzeja o vlastitoj sukladnosti sa standardima. Prijavu i prateću dokumentaciju potom razmatra komisija Registracijskog vijeća M&GC-a, sastavljena od priznatih muzejskih stručnjaka imenovanih u suradnji s Muzejskim udruženjem i Udruženjem nezavisnih muzeja. Posjet muzeju čak se smatra nepotrebnim jer je količina podataka koju muzej daje u registracijskom obrascu komisiji dovoljna za donošenje odluke.

Registracija može biti potpuna ili privremena. Potpuna registracija znači da muzej zadovoljava sve kriterije za registraciju. Privremenu registraciju muzej dobiva ako ne može odmah udovoljiti svim kriterijima za registraciju, ali je pokazao volju i namjeru da u nekom razumnom roku postigne ono što se od njega traži. Postoje još i odgoda donošenja odluke i odbijenica. Od muzeja

¹ U muzejskoj zajednici pojam registracija koristi se u Velikoj Britaniji i Nizozemskoj, a pojam akreditacija u SAD-u, dok se u Australiji koriste oba pojma, ali za različite stupnjeve registracije.

² Anić, Vladimir; Goldstein, Ivo. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi liber, 1999.

³ Isto kao pod 1

⁴ Isto kao pod 2

⁵ Opredijelila sam se za korištenje tog termina jer pripada europskoj tradiciji. Pojam akreditacija koristit ću za američki i dio australskog sustava.

se periodično (otprilike svakih pet godina) traži obnavljanje registracije.

Odbor za muzeje i galerije stalno radi na izradi publikacija i materijala (niz pomoćnih smjernica koje se odnose na planiranje, osposobljavanje osoblja, dostupnost muzeja osobama s posebnim potrebama i dr.) koji mogu pomoći muzejima u organizaciji posla te stjecanju i održavanju statusa registriranog muzeja.

Status registriranog muzeja znači:

- javno priznanje da muzej zadovoljava priznate standarde u ključnim područjima upravljanja muzejem, zbirkama i zadovoljavanju potreba korisnika
- jamstvo dobrog rada za donatore, sponzore i druge financijere
- mogućnost potraživanja sredstava iz javnih fondova i ostalih izvora financiranja, kao što je, na primjer, National Heritage Memorial Fund koji je povezan s Heritage Lottery Fundom
- dostupnost posebne profesionalne pomoći (npr. od područnih muzejskih vijeća te od stručnjaka iz Odbora za muzeje i galerije).

Osim spomenutih dobrobiti za muzeje, registracija je u Velikoj Britaniji postala važnim indikatorom rada muzeja i omogućila je razvitak pouzdane baze podataka muzejske statistike; poboljšala je neke segmente muzejskog rada (npr. dokumentaciju zbirki) te je uvjetovala zapošljavanje stručnog osoblja. Registracija također potiče bolju suradnju među muzejima i planski pristup rukovođenju muzejem.

Britanci ističu da Registracijski plan funkcionira stoga što postoje dobre pomoćne strukture na regionalnoj razini koje osiguravaju stručnjake i materijalnu pomoć tijekom svih faza registracijskog procesa. Plan ima i službenu potporu vlade, lokalnih vlasti i najvažnijih tijela financiranja.

NIZOZEMSKA. Registracija muzeja u Nizozemskoj potaknuta je britanskim primjerom. Uz nedostatak zakona, također je postojala potreba za standardima prema kojima bi se mogla utvrditi kvaliteta rada u muzejima. Polazište Nizozemskog registra muzeja, kao i britanskog, jest u ICOM-ovoj definiciji muzeja i etičkom kodeksu. Na tim su temeljima Udruženje nizozemskih muzeja (Nederlandse Museumvereniging - NMV) i Fondacija nizozemskih muzejskih savjetnika (Landelijk Contact van Museumconsulenten - LCM) sastavile devet osnovnih zahtjeva koji čine minimalne standarde za rad muzeja. Standardi su koncipirani tako da im mogu udovoljiti i veliki i mali muzeji. Upravljanje Nizozemskim registrom muzeja povjereno je Fundaciji za Nizozemski registar muzeja, osnovanoj za tu svrhu, čime se željelo istaknuti nezavisnost Registra i olakšati donošenje odluka. Godine 1997. utvrđeni su osnovni uvjeti i proces registracije, a prvi muzeji registrirani su potkraj 1998. godine.

Registracija se provodi s ciljem da se pokaže, osigura i poboljša kvaliteta nizozemskih muzeja, što znači i odgovorno upravljanje nizozemskom kulturnom baštinom. Uključenje u Registar muzeja potvrda je profesionalnosti muzeja. U praktičnom smislu, među ostalim, potencijalni donatori znaju da će se registrirani muzej odgovorno ponašati prema njihovoj donaciji, a sponzori da je muzej pouzdan.

Da bi bio registriran, muzej mora zadovoljiti devet osnovnih kriterija. To su: 1. institucionalna utemeljenost (koja jamči kontinuitet, trajnost muzeja); 2. osigurano financiranje (koje također jamči kontinuitet); 3. pisani program politike muzeja u kojemu je jasno iskazano poslanje muzeja; 4. registrirana zbirka; 5. zaštita građe; 6. istraživačka djelatnost, tj. korištenje zbirki za stjecanje novih znanja; 7. osnovni servisi za posjetitelje; 8. otvorenost za posjetitelje određen broj dana u godini (najmanje 52 dana); 9. kvalificirano osoblje. Muzeji se također moraju pridržavati ostale relevantne legislative.

Registracija je oblik samoregulacije muzejskog sektora, što podrazumijeva dobrovoljno sudjelovanje, kolegijalni monitoring i evaluaciju te poboljšanje kvalitete muzeja i načina rada.

U Nizozemskoj postoji oko 1.200 institucija s (muzejskom) zbirkom. Očekuje se da će ih se više od polovice htjeti registrirati. Zbog praktičnih razloga registracija se provodi na regionalnoj razini. Glavnu ulogu u uvođenju i provedbi procesa registracije imaju pokrajinski muzejski savjetnici. Oni pružaju stručne savjete muzejima i provjeravaju zadovoljava li muzej propisane uvjete. Kao i u Velikoj Britaniji profesija se sama prilagođava standardima samoprocjenom: prema opsežnom upitniku, muzej dobrovoljno procjenjuje svoj rad.

Prijave se potom razmatraju u pokrajinskom Registracijskom odboru koji ima savjetodavnu ulogu, a na temelju njegova izvještaja uprava Registracijske

sl.1 Logo koji dobiva svaki registrirani muzej u Velikoj Britaniji

sheme (Vijeće Udruženja nizozemskih muzeja i Fondacije nizozemskih muzejskih savjetnika) donosi odluku.

Slijedeći primjer Velike Britanije, i Nizozemci imaju registraciju i privremenu registraciju. Odbijaju se oni muzeji koji ne udovoljavaju osnovnim zahtjevima niti ih mogu ispuniti u roku tri godine. Registracija se obnavlja svakih pet godina, a u međuvremenu registrirani muzeji Fondaciji moraju slati godišnji (financijski) izvještaj i obavještavati je o promjeni politike muzeja.

Kad je registracija započela, pokrajinske vlade pozitivno su reagirale na zahtjev za aktivnim uključenjem u proces. Muzejskim savjetnicima stoga su (privremeno) osigurana veća sredstva. Pokrajinska uprava odlučila je pomoći muzejima s privremenom registracijom, smatrajući da je zadovoljavanje zadanih kriterija korisno za cijelu zajednicu. U nekim pokrajinama, npr. u Sjevernoj Nizozemskoj, Muzeji koji ne zadovoljavaju registracijske kriterije gube pravo na financiranje.

Registracija nije jednom zauvijek zacrtani projekt nego dinamični segment nizozemske muzejske zajednice. Ako bude dovoljno podrške za to, minimalni standardi u budućnosti bi mogli postati stroži. Trenutno je naglasak na kontinuitetu, upravljanju te zaštiti zbirki.

Nizozemsko muzejsko društvo i Muzejski savjetnici Registar muzeja smatraju kamenom temeljcem nizozemske muzejske zajednice te razvijaju nove projekte i tečajeve koji se temelje na rezultatima registracije. Također ističu da bit registracije nije na zagovaranju standarda, nego na stvaranju podrške i uvjeravanju muzeja da je potrebno udovoljiti osnovnim kriterijima.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE. Muzejsku akreditaciju u SAD-u provodi Američko udruženje muzeja (American Association of Museums - AAM) još od 1971. godine. Dosad je akreditirano otprilike 750 institucija, od oko 3.100 institucija i 1.700 korporativnih članova AAM-a.

Struktura i pristup Akreditacijskog programa AAM-a omogućuje registraciju različitih vrsta muzeja (manje više svih onih koje spominje ICOM-ova definicija), privatnih ili javnih, bez obzira na njihovu veličinu.

Za razliku od britanskog i nizozemskog sustava, koji se zasnivaju na minimalnim standardima, američki program je maksimalistički, a odražava, potiče i promiče najviše standarde profesionalne i praktične djelatnosti u muzejima te utvrđuje vrlo preciznu odgovornost prema javnosti kojoj muzeji služe. Program su razradili i provode ga muzejski stručnjaci.

Akreditirani muzej mora odražavati temeljne vrijednosti i ideje AAM-ova akreditacijskog programa na sljedećim područjima: upravljanje muzejem, upravljanje zbirkama, interpretacija i prezentacija (edukacija i istraživanje, izlaganje, javni programi, izdavaštvo i drugi mediji, uporaba interaktivnih i drugih suvremenih tehnologija, marketing

i PR), administracija i financije (osoblje, volonteri, članstvo u raznim organizacijama, podružnice, dopunske djelatnosti, fizički servisi, sigurnost). Uz to, muzej mora priložiti vrlo opsežnu dokumentaciju koja se odnosi na stručni rad, sigurnost, katalogizaciju, upravljanje, potom godišnja izvješća, fotografije prostora i dr. Od muzeja se očekuje da poštuje lokalne, državne i federalne zakone, kodekse i propise. Ti zakoni uključuju primjerice i zakone koji se odnose na osobe s posebnim potrebama, jednaka prava na zapošljavanje, zaštitu grobova američkih domorodaca i dr.

Da bi mogao dobiti akreditaciju muzej mora:

- udovoljiti sljedećoj definiciji muzeja: biti legalno organiziran kao neprofitna institucija ili kao dio neprofitne institucije ili vladina entiteta; imati obrazovnu funkciju; imati objavljenu izjavu o poslanju; zapošljavati jednu stručnu osobu s punim radnim vremenom koja ima muzejsko znanje i iskustvo, te je opunomoćena od vlasti; imati dovoljna sredstva za djelotvorno funkcioniranje muzeja;
- redovito predstavljati programe i građu te interpretirati građu za javnost u skladu s prihvaćenim standardima;
- imati primjereni program dokumentacije, zaštite i korištenja zbirki i predmeta;
- udovoljavati sljedećim kriterijima funkcioniranja: biti otvoren za javnost barem dvije godine prije podnošenja zahtjeva za akreditaciju; biti otvoren za publiku barem 1.000 sati godišnje; imati prikladan godišnji budžet (barem 25.000 \$); 80 posto kolekcije mora biti dostupno.

Neke institucije mogu zadovoljiti bit kriterija, ali ne i u potpunosti udovoljiti jednome ili njima nekoliko. Priznavajući različitu prirodu i ciljeve muzeja, AAM potiče muzeje da se o svojim specifičnim slučajevima savjetuju sa stručnjacima koji provode akreditaciju.

Proces akreditacije temelji se na samoprocjeni muzeja i

procjeni stručnjaka, a utvrđuje se koliko muzej udovoljava postojećim standardima i koliko radi na poboljšanju svojeg djelovanja. U prvoj fazi koja traje oko godinu dana institucija ispunjava opsežan upitnik obavljajući pregled svih aspekata djelovanja koje prati niz potrebnih dokumenata. Potom Akreditacijska komisija pregledava materijal te daje privremeno odobrenje, nakon čega slijedi posjet muzeju dvaju članova Prosudbenog komiteta (Visiting Committee) (sastavljenog od oko 400 muzejskih stručnjaka koji imaju neposredno iskustvo u akreditacijskom procesu). Komisija nakon toga uspoređuje izvještaj Prosudbenog komiteta i samoprocjenu muzeja te razmatra hoće li instituciji dati početnu akreditaciju. Trajanje procesa razlikuje se od institucije do institucije, ali muzejima obično treba oko tri godine da završe proces. Svi akreditirani muzeji podliježu jednako strogom procesu revizije barem svakih deset godina.

Neki od ciljeva Američkog udruženja muzeja su artikuliranje, promicanje i diseminacija informacija o standardima i najboljem načinu praktičnog rada u muzejima. To uspostavljanje standarda provodi se upravo akreditacijskim programom. Ipak, važno je reći da ne postoji neki određeni skup standarda u smislu čvrstog, konkretnog popisa kriterija prema kojima muzeji mogu provjeriti svoj rad i prema kojima se određuje je li muzej spreman za akreditaciju. AAM smatra da takvog skupa standarda ne može ni biti jer su muzeji u SAD-u toliko međusobno različiti prema vrsti, veličini, zbirkama, načinu financiranja, opremljenosti, osoblju i drugim resursima te upravljaju. Priznajući tu raznolikost i ističući specifičnost svakog pojedinog muzeja, te činjenicu da se standardi neprestano mijenjaju i povećavaju, Akreditacijski odbor je odustao od definiranja skupa standarda.

Umjesto toga Odbor je razradio "Obilježja muzeja koji završuju akreditaciju" kao smjernice muzejima za postizanje visokih standarda djelovanja, a one se ujedno koriste za evaluaciju muzeja prilikom akreditacije. U skladu s tim smjericama, svaki postupak akreditacije vodi se osnovnim pitanjima: koliko dobro muzej postiže ciljeve i poslanje koje proklamira te koliko dobro muzej u svome radu zadovoljava standarde i koliko je dobar njegov rad u praksi u usporedbi s prihvaćenim vrijednostima.

Akreditacija američkim muzejima donosi nacionalno priznanje. Takva javna potvrda kredibiliteta privlači volonere, posjetitelje i novac, olakšava posudbu građe i dovođenje putujućih izložaba. U AAM-u ističu da rigorozni proces akreditacije potiče timski rad u samome muzeju, uslijed jasnijeg sagledavanja cilja muzeja i shvaćanja njegovih najjačih strana, ciljeva prioriteta i poslanja.

AUSTRALIJA. Program akreditacije muzeja (The Museum Accreditation Program - MAP) pokrenut je

1993. godine u državi Victoria, gdje ga provodi stručna organizacija Museums Australia (Victoria), a financira Arts Victoria (državni ured za kulturu).

Akreditacijski program temelji se na ICOM-ovoj definiciji muzeja, a njegova je osnovna zamisao kontinuirano poboljšanje muzejske i galerijske prakse i politike, primjena priznatih stručnih standarda te priznavanje i promicanje kvalitete u muzejskoj zajednici.

Program se provodi u dvije faze koje čine registracija i akreditacija. Registrirani muzej pokazuje da zadovoljava određene kriterije i da radi na poboljšanju svoga rada, čime stječe preduvjete da u roku od tri godine dosegne akreditaciju. Do pune akreditacije dolazi se postupkom koji se sastoji od samoprocjene i komisijske procjene, kao u SAD-u. Akreditirani muzeji pokazuju da primjenjuju i zadovoljavaju stručne standarde te da aktivno oblikuju muzejsku praksu. Do 2002. registrirano je 38 muzeja, a 29 muzeja je akreditirano.

Uvjeti za dobivanje akreditacije su: ispunjeni upitnik, komisijski obilazak muzeja, temeljni dokumenti o politici muzeja, poslovanju, održavanju, djelovanju, izvještaji o zaštiti i drugi izvještaji. Procjenjuju se sljedeća polja rada: upravljanje, upravljanje građom, planiranje sigurnosti, upravljanje zbirkama, preventivna zaštita, programi za javnost, servisi za posjetitelje i marketing. Evaluacija se fokusira na dva ključna pitanja: da li muzej prema resursima kojima raspolaže ostvaruje svoje poslanje i ciljeve te koliko se dobro primjenjuju standardi profesije i prakse. Akreditacija traje tri godine, a odobrava se njezino produljenje ako muzej dokaže da se prilagođava promjenama standarda.

DOBROBITI REGISTRACIJE. Predstavljenim primjerima nastojali smo prikazati osnovne značajke registracije muzeja: njezin cilj, kriterije koje je potrebno zadovoljiti, postupak provođenja te dobrobiti koje ona donosi muzejima, ali i cijeloj muzejskoj zajednici neke zemlje.

Registracija muzeja znači uspostavljanje i primjenu profesionalnih standarda djelatnosti koji olakšavaju upravljanje muzejem u smislu postojanja manje-više jasnih parametara kvalitete kojoj treba težiti te kao mjerila za evaluaciju rada i upravljanja u muzeju. Stoga registraciju možemo smatrati važnim elementom upravljanja muzejem.

Registracijom muzej stvara pozitivnu sliku u javnosti, stječe kredibilitet prema nacionalnim i lokalnim vladama i financijerima, olakšana mu je suradnja s drugim muzejima i institucijama. Postupak registracije potiče muzeje da jasno formuliraju svoje ciljeve i poslanje te da se usredotoče na njihovo postizanje, a stjecanje registracije razlog je za ponos sviju koji su povezani s muzejem.

Iz navedenih primjera vidjeli smo da je registracija nadoknadila nedostatak zakonodavstva (često zbog federalnog državnog ustrojstva) i standarda.

Registraciju osmišljavaju i provode stručna udruženja, a muzeji sami valoriziraju svoj rad i podvrgavaju ga analizi struke. Važno je da muzeji doživljavaju registraciju korisnom za sebe. Tome pridonosi i činjenica da je inicijativa za registraciju potekla iz muzejske zajednice tako da je muzeji ne doživljavaju kao nešto što im je nametnuto. Sustav registracije podrazumijeva stručnu pomoć muzejima u svim fazama i poslovima jer cilj je profesionalizacija i podizanje kvalitete muzeja, a ne kontrola i "dijeljenje packi". Ništa manje bitne nisu financije: ako registracija znači izvjesniji i veći budžet, to je za instituciju velika motivacija.

HRVATSKA. Kakvo je stanje u Hrvatskoj? *Zakon o muzejima* stupio je na snagu 1998. godine, a njime je predviđeno i donošenje sedam podzakonskih akata: pravilnika koji reguliraju različita područja muzejske djelatnosti. Do danas su samo dva stupila na snagu: *Pravilnik o očevidniku muzeja, te muzeja, galerija i zbirki unutar ustanova i drugih pravnih osoba* te *Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja uvida u muzejsku građu i muzejsku dokumentaciju*.

Definicija muzejske djelatnosti u *Zakonu o muzejima*⁶ isključuje mnoge vrste muzeja koje ICOM obuhvaća u svojoj definiciji, a koja je polazište za registracijske sustave koje smo razmatrali. Dakle, već u samom polazištu hrvatsko zakonodavstvo ne prati međunarodne stručne kriterije. Sam Zakon previše je općenit kada je riječ o stručnim pitanjima, za čiju su regulaciju predviđeni pravilnici. Pravilnici bi trebali uvesti reda u neka područja muzejskog rada, poput dokumentacije, ali oni imaju i jedan veliki nedostatak. Standardi profesije iz godine u godinu sve se brže mijenjaju i zakonodavstvo ih ne može pratiti. Stoga bi, čini mi se, bilo bolje da se primjerice "stručni i tehnički standardi za određivanje vrste muzeja, te muzeja, galerija i zbirka unutar ustanova i drugih pravnih osoba, za njihov rad, kao i za smještaj i čuvanje muzejske građe i muzejske dokumentacije" koji će se propisati posebnim pravilnikom⁷, utvrđuju u obliku smjernica⁸ koje će se ažurirati kako se razvija struka.

Za našu temu osobito je zanimljiv *Pravilnik o očevidniku muzeja, te muzeja, galerija i zbirki unutar ustanova i drugih pravnih osoba* koji je stupio na snagu 1999. godine. Njime se određuju "sadržaj, postupak i rokovi upisa"⁹ u *Očevidnik* koji se vodi u Ministarstvu kulture. *Očevidnik* je zamišljen kao svojevrsni registar muzeja, ali na žalost, osim vrste muzeja (koja se nigdje ne definira) on ne sadržava niti jedan drugi stručni kriterij. Stoga je upis u *Očevidnik*, kako za sada stvari stoje, samo administrativni čin u kojem muzeji teško mogu vidjeti korist za struku. Osim toga, nedostavljanje podataka za upis u njega, *Zakon o muzejima* smatra prekršajem te predviđa novčanu kaznu.¹⁰

Muzejski dokumentacijski centar (MDC) vodi *Registar muzeja, galerija i zbirki* u RH, zapravo bazu podataka

koja sadržava različite vrste podataka o muzejima koje financira državna i lokalna uprava, ili su im oni osnivači. *Registar* je koncipiran na stručnim kriterijima, a u njega se upisuju podaci na temelju anketnog upitnika kojeg popunjavaju muzeji. No, to je samo baza podataka koja omogućuje pregled stanja i izradu određenih statističkih prikaza i analiza, ali nije dio registracije o kojoj smo govorili u tekstu, niti MDC ima takve ovlasti.

Jednom kada Ministarstvo kulture, temeljem mišljenja Hrvatskoga muzejskog vijeća donese odluku da postoje zakonski uvjeti za osnivanje muzeja, ne postoji mehanizam koji prati zadovoljava li muzej i nadalje sve uvjete koje zakon i pravilnici propisuju i prati li standarde struke. Muzeji dostavljaju izvješća o radu svojim osnivačima, ona se objavljuju¹¹ i time su dostupna sudu javnosti, ali ne postoji sustav koji se temelji na stručnim kriterijima prema kojemu će se evaluirati rad muzeja, a s ciljem zadržavanja postignutog statusa.

I kad se donese pravilnik o standardima, kakav će biti mehanizam provjere zadovoljavaju li muzeji određene standarde i tko će biti onaj tko će im pomagati da ih ostvare? To će se možda moći provoditi preko sustava mreže muzeja. Postojeći sustav također ne poznaje mehanizme poticanja primjene etičkoga kodeksa niti nekih specifičnih zakona i propisa koji bi uvažavali potrebe manjina ili osoba s posebnim potrebama, što znatno može pridonijeti pozitivnoj slici muzeja u javnosti kao promicatelja pozitivnih civilizacijskih vrijednosti.

Sustav registracije muzeja koji bi uzeo u obzir specifičnosti hrvatskih muzeja, postojeću zakonsku regulativu, ali i međunarodne standarde i norme za muzejsku djelatnost, te kodekse međunarodnih institucija, bio bi vrlo koristan, štoviše potreban hrvatskoj muzejskoj zajednici, ponajprije kao mehanizam stručne pomoći muzejima u upravljanju i radu, koji će onda rezultirati većom profesionalizacijom muzeja, boljom suradnjom među muzejima kao i suradnje muzeja s javnošću te izgradnjom povjerenja u hrvatske muzeje kao dijela međunarodne muzejske zajednice.

LITERATURA I IZVORI

- ¹ *Vodič za registraciju muzeja ili kako to rade Britanci*. // *Vijesti muzealaca i konzervatora*. 1/4 (1999.), str. 126-135.
- ² *Registration Guidelines*. // Museums & Galleries Commission.
- ³ URL: http://www.swmmuseums.htmmedia.co.uk/development_progr...what_is_registration.ht
- ⁴ URL: <http://www.londonmuseums.org/services/registration.html>
- ⁵ Prins, Jelmer. *The Netherlands Museum Register (Nederlands Museumregister)*. // *Topics - Developments in Dutch Museum Policed*. ed. Fransje Kuyvenhoven, Amsterdam 2001., str. 34-38.
- ⁶ Prins, Jelmer. *First Registered museums in Netherlands*. // URL: <http://www.museumvereniging.nl/engels/nmv/publications/firstreg.html>
- ⁷ *Museum registration in the Netherlands*. // URL: <http://www.museumvereniging.nl/engels/nmv/projects/musreg.html>

⁶ *Zakon o muzejima*, čl. 4.

⁷ *Zakon o muzejima*, čl. 15.

⁸ S obzirom na činjenicu da su spomenute standarde razrađivali stručni djelatnici MDC-a, poznato mi je da su i oni predložili razradu pojedinih segmenata u obliku smjernica koje bi se vodile kao poseban projekt.

⁹ *Pravilnik o očevidniku muzeja, te muzeja, galerija i zbirki unutar ustanova i drugih pravnih osoba*, čl. 1.

¹⁰ *Zakon o muzejima*, čl. 52.

¹¹ Publikacija *Izvješća zagrebačkih muzeja* objavljuje se od 1994. g., a *Izvješća hrvatskih muzeja*, od 1999. g.

8 American Association of Museums. // URL: <http://www.aamus.org>

9 Museums Accreditation Program (Australia). // URL: <http://home.vicnet.net.au/Emuseaust/map/index.html>

10 *Zakon o muzejima*. Narodne novine 142 (1998.)

11 *Pravilnik o očevidniku muzeja, te muzeja, galerija i zbirki unutar ustanova i drugih pravnih osoba*. //

URL: www.hrmd.hr/propisi/ocavidnik.htm

THE REGISTRATION / ACCREDITATION OF MUSEUMS - AN AID IN MANAGEMENT AND A YARDSTICK FOR ITS EVALUATION

What the registration of museums means, what are its aims, the procedure and criteria that need to be met, as well as the advantages it has for museums and the entire museum community of a county is shown using the examples of the United States and Great Britain, as paradigmatic systems of a sort, as well as on the example of the Netherlands as a more recent system, which might perhaps serve as a model to the Croatian museum community, and also the Australian model that is used in only one part of the country. From these examples we have learned that registration has made up for the lack of legislation and standards.

In Croatia museum activities are regulated by law: the *Museum Act* (1998), calls for seven sub-Acts - sets of rules that regulate various aspects of museum activities, but only two of them have come into force to this day. The rulebooks should bring order to some aspects of museum activities, but they have one major flaw: the standards of the profession are changing ever more rapidly from year to year so that the legislation cannot keep up with them. The *Rulebook concerning the register of museums, as well as museums, galleries and collections within institutions and other legal entities*, which came into force in 1999, and was envisaged as a register of museums of sorts, lays down "the content, procedure and timeframe for registering" in the *Register* that is kept by the Ministry of Culture, and it is not based on professional criteria. For this reason, the *Register* is only an administrative act in which museums see no benefit for the profession. As soon as it is established that there exist the legal conditions for founding a museum, there is no mechanism that monitors whether the museum continues to adhere to the conditions laid down in the Act and the rulebooks or whether the museum is adhering to the standards of the profession. In other words, there is no system based on professional criteria to evaluate the work of museums with the aim of retaining the achieved status.

A system of registering museums that would take into account the specific nature of Croatian museums, the existing legislation, as well as international standards and norms for museum activities, as well as codices of international institutions would be very useful, even necessary for the Croatian museum community. This would lead to greater professionalism in museums, better cooperation between museums as well as cooperation between museums and the public, thus leading to greater trust in Croatian museums as a part of the international museum community and the promoters of positive civilisational values.